

Devil's bath – New Zealand

Als het regent en de zon schijnt 9: De duivel baadt

(with English summary)

*Als het regent en de zon schijnt,
baadt de duivel.*

Van Jacob Grimm vernemen we, dat de duivel er een badkamer op na houdt: *in des teufels badstube kommen* is in de hoogste nood geraken en mensen, die in de grootste nood verkeren worden *teufelsbäder* genoemd.¹ In Servië baden de duivels als het regent en de zon schijnt, soms samen met de engelen, die ook wel alleen baden.² In Estland wast de duivel kinderen in het woud op de top van een tweestammige berk of hij wast zijn kinderen op een grote steen.³ Tijdens het baden wordt in Estland gebruik gemaakt van de badkwast (ook wel een bosje berkentwijgen) om 'zich' te slaan (waarmee ook elkaar slaan kan zijn bedoeld): De duivel slaat zich met de badkwast, de gehoornden slaan zich, de duivel slaat (zijn) kinderen op de top van een hekpaal of op een steenhaag, of de kinderen van de duivel slaan zich.⁴ Ook de vrouw van de duivel slaat

¹ Grimm II, 844, die ook de uitdrukking *ze helle baden* heeft. (Trachtenberg 1943, 26 maakt melding van een 16^e-eeuwse serie prenten getiteld *Juden Badstube*, waarop de duivel wordt getoond die de Joden assisteert bij het baden, water voor hen aandrager, de vuren opbouwend, etc. Zie afb. p. 28f: *Der Juden Badstube*: an early 17th-century satire on Jewish cleanliness: since the devil helps prepare the bath it serves only to produce blindness.)

² F-W Jug 1 uit Priština; F-W Jug 2 uit Kosovska Mitrovica; E-W Jug 1 uit Montenegro.

³ F-W Est 9-13, 18-19, 15: auf der Spitze eines Zaunpfahles.

⁴ F-W Est 1-2, 16: zwischen den Ästen eines Baumes; 3; 4-8, 14, 17: im Moor auf einem grossen Stein; 20; 21.

zich, of de moeder van de duivel slaat, terwijl hij zich slaat met de loofkwast.⁵ Ook in Finland baadt de duivel, slaat hij zijn kinderen of zijn schoonmoeder met de badkwast of zijn oude [vrouw] met de berkkwast.⁶ Ook bij Zweeds sprekende Finnen baadt de duivel zijn oude [vrouw], d.w.z. hij slaat haar, en wel zo hard, dat haar pis stroomt, of hij wast zijn ‘engelen’.⁷ Ook de engelen baden, de Godskinderen; God baadt of wast de (zijn; de kleine) engelen en als het hagelt bij zonschijn poetst de duivel zijn nagels.⁸ In Estland is het Maria, die haar kinderen wast of kwast, aan het eind van de meest verwijderde zee, of het is de hemelse Vader, die kinderen met de loofkwast slaat.⁹ Ook zien we God zijn vos baden, zijn drinknappen wassen, zijn groene weiden begieten en in Frans Zwitserland en in de Franche-Comté knoflook planten.¹⁰ In Verona doet de duivel de was.¹¹

English summary

Jacob Grimm tells us that the devil has a bathroom: ‘in des teufels badstube kommen’ is getting in the utmost distress, and people who are in the utmost distress are called ‘teufelsbäder’. In Serbia the devils bath when it rains and the sun is shining, sometimes together with the angels, who also bath by themselves. In Estonia the devil is washing children in the wood on top of a two-trunk birch or he is washing his children on a great stone. During the bathing they make use in Estonia of a bathing-tassel (sometimes a bunch of birch twigs) to beat ‘themselves’ (which can also mean each other). The devil is beating himself with the bathing tassel, the horned ones are beating themselves, the devil beats (his) children on the top of a fence pole or on a stone hedge, or the children of the devil are beating themselves. Also the wife of the devil is beating herself, or the mother of the devil beats, while he beats himself with the leaves-tassel. Also in Finland the devil bathes, he beats his children or his mother-in-law with the bathing-tassel or his old [woman] with the birch-tassel. Also with the Swedish-speaking Fins the devil bathes his old [woman], i.e. he beats her, and to such a degree that her piss flows, or he is washing his ‘angels’. The angels also bath, the children of God; God bathes or washes the (his; the little) angels and when it hails while the sun is shining the devil is polishing his nails. In Estonia it is Mary, who is washing her children or beats with the tassel, at the end of the most remote sea, or it is the heavenly Father, who beats children with the leaves-tassel. Also we see God bathing his fox, washing his drinking-bowls, watering his green meadows and in French Switzerland and in the Franche-Comté planting his garlic. In Verona the devil does the laundry.

⁵ F-W Est 22; F-W Est 23.

⁶ F-W Fin 4, 3, 2, 1.

⁷ F-W FinSchw 1, 2, 3.

⁸ E-W Fin 2, 3, 1; E-W FinSchw 2-4, 6, 5.

⁹ E-W Est 4-6, 2, 3, 1.

¹⁰ E-W FinSchw 1; E-W FinSchw 8; E-W FinSchw 7; E-Ö SchwzFr 1; E-Ö Fr 3: *Quand il pleut et fait chaud, Le bon Dieu plante ses aulx*. De rest van Fr 3 hoort niet bij deze regel, zoals blijkt uit de opmaak in *Lean's Collectanea* II, 322, maar is in samenvatting van meerdere regels: 1. le diable bat sa femme; 2. le diable marie sa fille à coupe de bâton. Maar Perron trekt de regels samen, door te stellen: Le bon Dieu plante ses aulx pendant que le diable bat sa femme: l'un fait bien pendant que l'autre fait mal. Ils sont en continuelle opposition dans nos légendes. – Perron, *Proverbes Franche-Comté*, p. 140.

¹¹ Beccaria 1995, 136: *Quando piove e gh'è 'l sol el diáolo fa la lissía* ‘fa il bucato’ (doet de was).